СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 227. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 28-го вересня 1940. No. 227. Jersey City, N. J., Saturday, September 28, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІДГОМІН ДЖЕРЗІСИТСЬКИХ РОЗШУКІВ У СЕНАТІ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Республиканський сенатор Тобі закинув сенатському провідникові демократичної більшости Барклеєві, що це він тихцем вплив на комітет виборчих фондів, щоб той припинив дальші розшуки виборів у Джерзі Сити. Барклі рішуче це заперечив. Тоді Тобі закликав, щоб непокликані сенатори залишили їх комітет у спокою, щоби той міг виконати свої суспільні обовязки та провірити виборчі практики джерзісітського посадника Гейга та його політичної машини.

Республиканці твердять, що політична машина Гейга допускається надужить підчас виборів і записує до голосування таких людей, що вже давно померли. Щоб перешкодити цьому вони хочуть запровадити в Джерзі Сити голосуючі машини. Проти тих машин виступив гостро посадник Гейг. Він написав листа до головного прокуратора Джексона, обвинувачуючи републиканців, що вони хочуть в той спосіб позбавити президента Рузвелта багатьох голосів. Бо на машині кандидати написані малими буквами, а через те Рузвелт утратить більше, ніж Вилкі, казав Гейг.

ВИЛКІ ОБІЦЮЄ ПОМІЧ ФАРМЕРАМ.

ОМАГА. — Республиканський президентський кандидат Вендел Вилкі виголосив чергову виборчу промову і в ній обіцяв поміч для фармерів, коли вийде президентом. Він сказав, що фармерство і фабричний промисл тісно звязані з собою. Без добробуту фармера не може піднятись добробут робітника. Вилкі вказав, що політика нового розділу приняла чимало добрих засад, відносячихся до фармерства, але ті засади вона виконувала так, що фармерство на тім постійно тратило.

СПИНЕННЯ ЕМБАРГА НА АМЕРИКАНСЬКІ ПРОДУКТИ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Аргентинський міністер фінансів заявив, що спинення ввозу американських продуктів до Аргентини було тимчасове і тепер його зноситься. Американські продукти могтимуть тепер знов по давньому впливати до Аргентини. Спинення, говорив міністер, наступило внаслідок пекучої потреби вирівняти валютові зобовязання між цими двома краями.

РОЗБУДОВА СТАЛЕВОГО ПРОМИСЛУ В БРАЗИЛІЇ.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд уділив Бразилії позичку в висоті 25 мілионів долярів в ціли розбудови своїх місцевих копалень залізної руди і фабрик витоплювання заліза та сталі. Ця позичка має також політичне значіння. Америка все стояла на становищі, що щоб зробити західну півкулю бодай приблизно економічно самовистарчальною, треба розвивати певні галузи промислу також в краях південної Америки. Бразилія засадничо годилась з цим, але відмовлялась від американських позичок, щоб у той спосіб не стати залежною від американських капіталів. Одначе в обличчі назріваючих подій Бразилія тепер приняла позичку від Америки.

БУДОВАННЯ КОРАБЕЛЬНИХ ДОКІВ У БАЙОН.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий комітет надіалів порекомендував конгресові наділ 15 міліонів долярів, на будову воєнних корабельних доків. Ці доки після всякої правдоподібности будуть побудовані в Байон, Н. Дж. Про Бейон згадується в звіті згаданого комітету. Але конгресовий представник Делені заявив, що адмірал Бен Моріл сказав йому, що воєнні морські кола ще не прийшли до рішення котре місто вибрати для будови цих доків. Про це старались міста Ню Йорк і Джерзі Сити. Посадник Ля Гвардія в один час навіть мав хвилеві успіхи в цьому відношенні. Але військові кола противлятися, щоб будувати доки в такім місці, до якого кораблі мусілиб заїздити попід мости. А таке місце пропонував Ля Гвардія в Бруклині. Міст нині дуже легко знищити при помочи бомб. А знищивши його можна тим самим заступити кораблям переїзд до доків.

ЛЕҐІОН ЗАГЛУШУЄ „НЕВТРАЛЬНІСТЬ".

БОСТОН. — Під кінець конвенції Американського Леґіону деякі делегати видвигали думку потвердити резолюцію з попереднього року про невтральність Америки. Але цю пропозицію приявні телегати відразу заглушили викликами „ні". Інші голоси твердили, що американська нація надіється від Леґіону якоїсь відважної політики, а не політики уступчивости і зацитькування. На нового головного команданта Леґіону вийшов одноголосно капітан Ворнер, адвокат із Толіда.

АМЕРИКА ЗАБОРОНЯЄ ВИВІЗ СТАРОГО ЗАЛІЗА

Американський уряд заборонив вивіз старого заліза до всіх країв світу, крім Англії і країв Полудневої Америки. Ця заборона звернена в першу чергу проти Японії, яка є найголовнішим покупцем старого заліза в Америці та яка при помочи того заліза могла продовжати війну в Китаю. Японія дуже бідна на залізну руду. Справді американський уряд не заборонив Японії тут купувати нового заліза, але нове викінчене залізо дуже дороге, а Японія не має в Америці більше грошевих вкладів як на 120 міліонів долярів. Крім того американські фабрики сталі і заліза на довгий час наперед заняті внутрішними замовленнями.

Секретар стейту Кордел Гол на пресовій конференції заявив, що Америка не звертає навіть уваги на те, що певні японські кола погрожують Америці союзом з Німеччиною, коли Америка пристосовуватиме до Японії економічні санкції.

СХОПЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОРАБЛЯ

Канадійський воєнний корабель „Принц Алберт" на водах недалеко мексиканських берегів взяв у полон німецький торговельний корабель „Везер". На цім кораблі знайдено велику скількість барилок з газоліною та оливою. Для власного вжитку корабля не треба було стільки запасів. Підозрівають, що цей корабель служив як пливаюча база для німецьких субмарин і заосмотрював останніх у газоліну та інші потрібні речі.

НОМІНАЦІЯ БРУСА БАРТОНА

Завдяки впливам Вендела Вилкого нюйорська стейтова конвенція Республиканської Партії назначила сенатським кандидатом Бруса Бартона, проти кандидата Демократичної Партії Джеймса Міда. Останній є сильним кандидатом, тому й републиканці, щоб виявити належний опір, мусіли згодитись на Бруса Бартона, що є теж метким і розумним політиком. Проти нього була сильна опозиція внутрі стейтової партії. Щойно заходи Вилкого поконали упередження до Бартона.

БРИТІЙЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО БОМБАРДУВАТИМУТЬ БЕРЛІН КОЖНОЇ НОЧІ

Не зважаючи на те, що Лондон знову був бомбардований, зо самих воєнних комунікатів Англії й Німеччини виходить, що Велика Британія стає щораз більш активною. Вона виявляє тепер і на летунському полі більшу активність та завдає німцям поважні шкоди в самій Німеччині та в Бельгії й Франції, головно в тих містах і пристанях, де є сконцентровані німецькі воєнні сили, призначені до нападу на Англію. Німецька столиця дізнає з кожним днем щораз більше ударів. Останній британський комунікат згадує про бомбардування таких важних обєктів як електричні стації в Берліні, що доставляють електрику для цілого міста. Та особливо важне те, що британці заповіли, що в будучині буде Берлін бомбардований кожної ночі. Це певно в відплату за те, що німці бомбардують ночами Лондон. Днями не годні до нього дістатись.

ЧОМУ НЕМА ПОТРІБНОГО ЧИСЛА СХОРОНИЩ?

Виясняється, чому бракує в Лондні схоронищ перед летунськими налетами. Ото Англія числила на те, що Франція видержить німецький опір, а тим самим, що німецькі бомбовози будуть змушені перелітати великий простір, заки дістануться до Лондону, чи до Англії взагалі. Тим самим вони не зможуть довго в Англії оставати, бо не ставатиме їм газоліни. Усе те змінилося, коли Франція піддалася, бо німці дістали бази для своїх літаків над самим Англійським каналом.

ПОХВАЛА РОБІТНИКАМ

Міністер постачання, Герберт Морисон, підніс у своїй промові патріотизм британських фабричних робітників, що працюють у фабриках без перерви, не звертаючи уваги на те, що німецькі летуни скидають бомби.

ЗАМКНУТЬ ШКОЛИ В ЧАСІ РЕЄСТРАЦІЇ РЕКРУТІВ

НЮ ЙОРК. — Міська Шкільна Рада рішила звільнити дітей від шкільної науки в дні 16 жовтня, бо 700 міських шкільних будинків призначено на місця для реєстрації. Обчисляють, що в Ню Йорку зголоситься до війська 1,107 мужчин у віці від 21 до 35 літ. Вони мають дати устні відповіді на запит при реєстрованні.

ҐАРНЕР ЗА РОЗІЗД КОНҐРЕСУ НА ВАКАЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Теперішній заступник президента, Джан Ґарнер, вернув до столиці і відразу почав кампанію за те, щоб конгрес розїхався на довші вакації. Він напів жартуючи сказав, що конгрес, як лиш відкриє уста, зараз уxвалить якісь нові права і привілеї для президента. Тому найкраще буде, коли конгрес на якийсь час опустить столицю.

НАДЗВИЧАЙНІ БОМБИ.

БЕРЛІН. — Виходить, що німці скидають тепер на Лондон бомби, що мають ваги до 1,800 кільограмів.

АМЕРИКАНСЬКА ЦЕРКВА В ЛОНДОНІ

теж упала жертвою німецької бомби.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ВІЙНУ ЯПОНІЇ ЗО ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ

ТОКИО. — Коли читати японську пресу, що обговорює американське ембарго в справі вивозу старого заліза, то не улягає сумнівови, що Японія певна, що Злучені Держави рішені взяти участь у війні Великої Британії з Німеччиною і Італією і, очевидно, стати по стороні Англії. А це означатиме світову війну, в якій Японія стане по стороні Німеччини, бо Злучені Держави, як кажеться, ще гірше противні японській експанзії на Далекому Сході ніж Велика Британія.

ЯПОНІЯ ЧИСЛИТЬ НА СОВЕТИ.

ТОКИО. — Високі політичні японські кола переконані, що хоч Японія є ворожо до комунізму, то проте прийде до порозуміння з СССР в такий спосіб, що Японія не матиме потреби журитись нападу з боку Совєтів, коли вестиме війну зо Злученими Державами і Великою Британією.

„ФАШИСТСЬКИЙ СОЮЗ".

БЕРЛІН. — З натяків німецької преси виходить, що в короткому часі буде проголошений „фашистський союз" Німеччини, Італії, Еспанії й Японії, який стане „союзом пяти імперій", бо до нього приступлять ще й Совети.

СОВЕТИ І РУМУНІЯ.

СОФІЯ. — Манифестації, які влаштовуються в болгарській столиці в честь Совєтів, мають цілком певно політичне значіння. Це пізнати найкраще по тому, що ходять поважні слухи, що до Москви вибралась велика делегація з північної Добруджі (що остала під Румунією), щоб „просити" Совєти, щоб взяли ту частину румунського краю під свою владу. Делегація має покликуватись на те, що „під румунським ярмом залишилось до 50,000 русскихъ". Якщоб так сталось, то тоді Совети граничилиб з Болгарією, а тим самим малиб прямий доступ до Балкану.

ПОЛЯКИ І АНГЛІЯ.

ЛОНДОН. — Ґен. Сікорскі, премієр польського уряду на вигнанню, заповів через радіо, що Велика Британія виграє війну. Також пригадав, що британський премієр Винстон Чорчіл приобіцяв, що як Польща стане вільною, то дістане свою нагороду за те, що бореться разом з Англією.

НІМЦІ ПРО „НОВИЙ ПОРЯДОК".

БЕРЛІН. — Ще нічого не знати про ті „тайни", що були предметом нарад представників Німеччини, Італії й Еспанії. Тільки заповідається, що „надійшов момент великих рішень", що настає „історична хвиля", та що зачинається „новий порядок в Европі", що не буде наслідуванням „імперіялістичних давних метод Великої Британії", а збудує „здорову Европу".

„УЗБРОЄНИЙ ПОРЯДОК".

РИМ. — „Корієре де Падано" обговорюючи світову війну, заповідає, що з німецько-італійської побіди вийде „новий порядок в Европі", який буде „узброєним порядком", а не тою „ідиллю", про яку мріють ті люди, що тільки думають про свої вигоди.

НАКИДАЮТЬСЯ НА АМЕРИКУ.

РИМ. — Італійська преса, обговорюючи боротьбу за французько-африканську пристань Дакар, пише, що Англія хоче виправдувати „свою погану роботу" тим, що нібито здобувала ту пристань в „інтересі американського континенту", чим хоче зеднати собі більші симпатії в Америці.

В АФРИЦІ ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА.

КАЇРО. — Зо самої італійської преси можна пізнати що британці сильно натискають на італійців при помочі літаків. Сіді Барані, де сконцентровані головні італійські сили, звернені проти Єгипту, є постійно бомбардоване. Те саме є з пристаню Тобрук.

ВИРАТУВАНІ ПО 8 ДНЯХ НЕБЕЗПЕКИ.

ЛОНДОН. — Недобитки зо затопленого корабля „Сити оф Бенарес", 6 дітей і 40 старших осіб, пливали 8 днів по океані на лодці, вичерпали всі харчі й були певні, що загинуть. Та щасливо завважив їх британський летун, що перелітав ту частину океану, скинув їм дещо їсти, віднайшов воєнний корабель і спровадив його на те місце, де була лодка, і таким чином виратував їм життя. Діти завдячують життя ще й доглядачці хворих, що була одинокою жінкою між тими, що були в лодці, і постійно масувала діти, щоб їх ратувати перед перестудою. На лодці був теж один римо-католицький священик.

ПОВИННІБ ПЕРЕДУМАТИ.

ЛОНДОН. — Британська преса доражує еспанському представникові в Берліні, щоб Еспанія не була така певна німецької побіди, коли йому самому треба ховатись в Берліні перед британським бомбардуванням.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ

Приблизно тому рік помер у Львові під советським ярмом, чи в советській тюрмі, д-р Кость Левицький, що стояв десятками літ у проводі політичного життя галицької України. Забере ще багато часу, заки буде можна українському народові взятись за таку працю, щоб згадати достойно й справедливо про того, що сам працював і подбав про те, щоб написати і видрукувати спогади про працю інших українських діячів, щоб як він писав, „в нашій історії не лишилися самі тільки тіни забутих предків але також діла незабутих діячів". А далі щоб молоді покоління знали, хто, що й як вклада в українську визвольну скарбницю.

У своїй „Історії політичної думки галицьких українців" згадує Кость Левицький і про перший виступ в галицькім соймі нового українського посла, д-ра Евгена Петрушевича, що забрав слово, коли перепало внесення д-ра Костя Левицького в справі понаглення виборчої реформи до сойму. Під оклики українських послів „Ганьба!" і „Проч з таким соймом", д-р Петрушевич, сказав тоді, 1910 року, до польської соймової більшости таке: „Віддайте нам наше право! Вступайтесь звідсі, бо це наше місце! Ми викличемо вам тут в соймі й в цілім народі таку бурю, від котрої вам і поза плечима армії стане лячно!"

Наводимо з діяльности д-ра Петрушевича ось ту подію тому, що вона дуже характеристична для розуміння цілої політичної діяльности Покійного. І то як посла до австрійського парляменту чи галицького сойму, що був постійно в опозиції до всякої угодовости, і як того, що як президент Української Національної Ради, що проголосила незалежну Західньо-Українську Народню Республику, вже з армією наставав на ворогів, щоб „вступилися". Покійний д-р Евген Петрушевич відійшов до гробу серед крайньої нужди як український діяч-самостійник у тому Берліні, що є в дружбі з тою Москвою, що має на західньо-українських землях свою владу, з якою, як свого часу говорено, мав Покійний погодитись... Запитаний про це перед кількома роками „Обєднанням" з Америки, Покійний відповів, що **ніколи** не визнавав і тепер не визнає **ніякої окупації** українських земель, та що ніколи не накладав з **ніякою Москвою**, а тільки пробував навязати звязок з Києвом в подібний спосіб, як це зробив проф. Грушевський...

Д-р Петрушевич виходив у своїй діяльности з того заложення, що повоєнний порядок в Европі не зможе вдержатись, коли він відмовляє, між іншим, десяткам міліонів українського народу права на самостійне життя. Тому, як не стало Української Армії, Покійний почав за те право „процесуватись", висилаючи ріжні протести на всі сторони світа. Тоді Польща зачала напирати на повну ліквідацію „Уряду През. Евгена Петрушевича". І то навіть на ліквідацію з боку самих українців, ставляючи це як передумову „угоди". І хоч були того роду спроби, то так є, що сам д-р Петрушевич з доручених йому вільною українською владою повновластей ніколи не зрезиґнував. І не визнавши ніякої окупації західньо-українських земель, вмер вправді в нужді як жебрак, але як Президент Української Держави, — на вигнанню. І вже те одно треба йому взяти в велику заслугу.

ТРЕБА ТВЕРДИХ ЛЮДЕЙ...

Тверді часи, в яких живемо в Европі, особливо твердо придавлюють тих українських людей, що їх доля розкинула по світі, що змушені перебувати по ріжних европейських центрах, де міняються уряди, політичні ідеольоґії, а то й ціла структура держави. В таких обставинах, як завважуємо, всюди тепер люди „переорієнтовуються". Ось так за одну ніч... Демократи стають фашистами, а фашисти демократами, залежно від того, де й що поплачує. Таке зачіпило й українську іміґрацію в Европі.

Хочемо зазначити, що ми не є проти зміни політичних поглядів. Але треба памятати, що політику роблять всюди, у всіх краях, два сорти людей: люди чесні й конюнктуристи, політики і політикани, такі, що дійсно дбають про загальне добро й велику справу нації й держави, і такі, що тільки примазуються до возу сильніших, для „лакімства" нещасного", для вигоди, карієри чи посади, чи задля страху. Ось з такими (тими останніми) ніякої справжньої політики ніякий нарід робити не може, бо з ними ніякої великої справи не добється.

Ті завваги відносяться в першу чергу до тих українських політиків, що опинилися на українських землях, що є під німецькою займанщиною, чи в самій Німеччині, куди вивтікали з ляку перед Советами. Це теж відноситься і до інших наших людей, що опинились в інших краях. З усіх таких закутин доносять, що треба всім нам обеднуватись. Це добре. Нічого не можна тому закинути. Але треба обеднуватись людям, що мають якісь певні політичні переконання, в які твердо вірять, що вміють за такі переконання постояти і витерпіти, якщо зайде потреба.

Справа України це велика річ. За неї можуть братись тільки люди з великим серцем і з ясним розумом, а в першу чергу — особисто чесні та ідейні. А здалека від цього мусять бути люди, що сьогодні думають так, а завтра інакше, ідучи завше за силою, за даною силою. З таких людей не буде жадної користи. Вони загублять справу, до якої пристануть і загублять організацію, до якої лізуть, перемалювавшись. Ідучи не за ідеєю, що повинна бути дорожчою життя, а лише за вигодою, карієрою чи тим подібним, вони кожної хвилини готові зрадити і справу і орґанізацію, до якої пристали, коли їм буде вигідніше чи безпечніше. Такі люди це згуба для кожного справжнього обєднання. Таких треба вимітати залізною мітлою зо всяких ідейних обєднань. Памятаймо, що справу роблять живі люди. Добре поведуть її тільки такі люди, для яких особисті речі не є на першому пляні, а тільки та справа, за яку беруться. Обєднати жуликів, шантрапу, карієристів не є трудно, коли конюнктура відповідна. Але таке обєднання піде справі на згубу. Тому треба обєднувати людей чесних і відданих Справі з цілої душі. Історію не роблять карієристи і конюнктурники. Лише святі й герої!

ПРОДУКЦІЯ І ЗАРОБІТНІ ПЛАТНІ

Недавно вийшла брошура, приготована „Брукінґс Інститюшен" в Вашинґтоні, яка розбирає справу продуктивности американських фабрик, себто скільки фабрики можуть випродукувати, а далі, скільки вони дійсно продукують; яке відношення це має до плати працівників; чи ті плати зросли, та як зросли, себто чи лиш на годину, чи також у гальній сумі, і т. п.

Інститут Брукінґса робив ці розшуки в чотирьох ключевих галузях американського промислу, себто в фабричнім промислі, в копальнях, залізницях і вирібнях електричної енерґії.

З цих розшуків виходить, що американський фабричний промисл на протязі часу від 1929 до 1937 року набрав справности на 50% відсотків. Себто на 50% відсотків американські фабрики і машини стали справнішими в виробі всіляких продуктів. Але виробили вони тих продуктів лиш на 25% більше. Це значить, що вони могли виробити більше, але внаслідок інших причин, не виробили цього. Зате число вироблених людських годин за той сам час змаліло на 16%. Це є доказ, що машина таки випирає чоловіка з праці. Бо хоч загальний виріб ріжних продуктів збільшився на 25%, число годин вироблених людьми змаліло на 16%.

Але хоч число людських вироблених годин змаліло, то всетаки число всіх заробляючих працівників дещо зросло. Вправді не дуже, не пропорціонально до збільшення загального виробу, але всетаки зросло на 3.5%. А це значить, що люди мусіли працювати менші години. Бо коли загальне число годин змаліло на 16%, а число робітників всетаки зросло на 3.5%, значить принято до промислу більше людей, але дано їм менші години праці.

Також піднеслася за той час значно годинна заробітна платня робітника, бо зросла на 13%. Але платня піднеслась лиш тоді, коли говорити про годинну заплату. Колиж говорити про тижневу заплату, то вона впала на 9% відсотків. Це значить, що робітники заробляли на годину значно більше, але виробляли значно менше годин на тиждень. Тому їх заробітна платня в долярах змаліла на 9%.

Одначе ця знижка тижневої платні ще не говорить цілої історії. Бо хоч тижнева платня, коли рахувати її в долярових числах, змаліла, то покупна сила тої платні не впала так низько, як число долярів. Хоч число зароблених долярових одиниць за той час змаліло на 9%, то покупна сила зросла на 6%. Себто за зароблені гроші в 1937 р. фабричний робітник міг купити собі на 6% більше продуктів, ніж за зароблені гроші в 1929.

Ця підвишка в справжній покупній заробітній платні наступила не в усіх ділянках фабричного промислу однаково. Найбільше вона підскочила в виробі автомобілів та паперовій індустрії, бо на 11%. В виробі сталі і заліза підскочила на 8%. В текстильних виробах лиш 0.3, в тютюневім промислі 1.6.

Зате в копальнянім промислі дійсна покупна заробітна плата змаліла досить значно, бо на 19%. Це значить, що вуглекоп за свою теперішню заробітну тижневу платню купив в 1937 на 19% менше, ніж в 1929. р. Найбільше зросли покупні дійсні платні в залізничім промислі, бо на 24%, та в електричнім промислі, бо на 27%.

Всетаки, коли всі ці чотири галузи додати, то ці здобутки для робітництва не будуть дуже великі. Пересічно годинні заробітки зросли на 11%, зате тижневі впали. Але покупна сила тих заробітних плат залишилась майже та сама, а навіть трошка піднеслась. Економічні здобутки робітництва зазначились лишень у тому, що робітництво, щоб здобути цю саму платню, яку воно мало в 1929 році, потребувало значно менше робити. Вкорочення годин наступило приблизно на 20%. Це дійсні здобутки робітництва. Воно виборолo собі коротші години праці і здобуло більше вільного часу для особистих приємностей. Якби ті вкорочені години хто хотів перемінити на платню, то вийшло б, що в фабричнім промислі робітники працювали менше на 1,086 міліонів долярів, в залізницях на 150 міліонів долярів, а вирібнях електрики на 50 міліонів долярів.

Маючи на увазі ці числа можна сказати, що робітництво всетаки за той час поступило вперед і осягнуло здобутки. Зате капітал за той час втратив 7.7%, хоч фактично скількість випродукованих ним предметів зросла на 25%.

Зате найбільше зискали ті, що консумували випродуковані речі, а серед них, зрозуміло, всі шари населення, себто робітники, бизнесмени, професіоналісти і т. п. А це тому, що за той час значно впали ціни на продукти. Консументи мусіли б в 1937 році витратити 5,055 міліонів долярів більше за куплені продукти ніж в 1929 р., колиб ціни були ті самі, що в 1929 р.

НЕ ВІДКЛАДАТИ ПРАЦІ

Від кількох тижнів пишемо про віднову громадянського життя. Всеодно хто думає про ріжні проекти, а треба вірити що в українських громадах знайдуться одиниці, що поважно над тим призадумуються. І коли ці одиниці зрозуміють вагу часу, то зрозуміють і потребу акції, а не лише виміни думок. Статті пишеться для облекшення праці і загармонізування й координації такої праці по громадах. Коли загал буде освідомлений з конечністю праці, тоді провідникам лекше її відновити. А коли провідники ще вагаються хай хтонебудь зпоміж громадян спонукає їх до акції. До праці обовязаний кожен, без огляду, як цю потребу відчуває й розуміє. Проволока може нанести шкоди, бо може принести збайдужіння загалу до всякої акції.

Це правда, що в минулому в нас ішла праця так, як показувала хвиля. Коли напр. воскресла Карпатська Україна, ми кидалися із запалом їй допомагати. Але як падала, падав і наш дух. Отже народня робота йшла неначе яка морська хвиля, що раз прибуває, раз відпливає. Це вказує на нервозність загалу і на відруховість якоїсь праці.

Міжтим свідоме громадянство це наче господарство. Треба орати, треба скородити, треба сіяти, треба плекати, треба полоти, треба збирати живо, треба зволити до стодоли, треба молотити і переховувати добре зерно в шпихлірах. Збіжжя змелемо в млині, з муки спечемо хліб. Так з року на рік.

Та громадське, збірне господарство, вимагає чогось більшого. Не лише сліпого ходу за вимогами природи, відповідно до пори року, але теж і ширшого плянування. Кожна громада в теперішності повинна створити якесь одно репрезентативне тіло, щоб плянувало таку духово-громадську господарку. Там де таке тіло збірне існує, як от Центральні Комітети, Ради, місцеві Обєднання, вони повинні посвятити трохи часу на теоретичне обговорення таких справ і уложити пляни на рік, на два, загалом на будуччину. Треба обняти цілість громадського життя, й виконувати потягнення з рахунком на потреби життя цієї цілости. Головно звернути увагу на виховання молоді і приспосіблення одиниць до потреб громади в порозумінні з учителями. Коли громада потребує свого лікаря, виховати його; таксамо адвоката, музику, чи іншого професіоналіста. Професіоналіст буде рахувати на піддержку громади, буде теж віддячуватися працею для цієї громади. Це одно повязане з другим.

Коли не буде пляновоі акції на будуче, не стане в нас навіть цієї громади, що тепер існує. Вона розлетиться, бо не буде спільного лучника. І не треба ждати на якогось „месію", що заблукає до громади з іншої місцевости.

Іміґрації вже нема. Тому треба свою молодь висувати на провідні становища, коли нема вже старших, або коли старші знемощіли. „Не святі горшки ліплять!" Ми самі маємо ті сили, що нас поведуть до кращого завтра. Лище починаймо працю відразу, таки сьогодні!

С.

ВІСТИ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ

На Пряшівщині.

М. Ардан помістив в „Краківських Вістях" нарис „За Бескидом", з якого подаємо такий уривок:

Українців - емігрантів у Михайлівцях буде з яких 50 родин. Переважно втікачі з Карпатської України та дещо галицької „старої войни", що тут поженилась та на всілякий лад заробляє на хліб насущний. Взагалі українська еміґрація позкинена по всій Словаччині, здебільша у східній.

Гірша морока з тутешніми греко - католиками, з тими „долиняками" між Михайлівцями і Пряшевом. У горах елемент твердший, завзятий і відпорний на всяку денаціоналізацію, зате на долах ні „пес, ні баран". Віросповідно якісь „землічани", чи „гутораци", а національно — ні це, ні те. Думаю, що таке означення тих 25 тисяч „вірників" нашого обряду в околиці Михайловець буде правильне. Далекою ремінісценцією національної приналежности тих безбатьченків, це їхній греко-кат. обряд. Денаціоналізаційний процес тривав тут віками, а в останніх десятиліттях набрав ще незвичайної сили. Зокрема прислужилась тому т. зв. „Словянська Ліґа". Освітньо - народне товариство, що діяло майже в кожному гр.-кат. селі і що до нього мусіли вписуватись учителі, урядовці, навіть поліція. Це „благородне" товариство переконувало кожного, хто вперто держався свого, немов би то „руснак, то не народність — а віра"... Так було перше, а тепер чомусь то по греко-кат. школах не вільно навчати кирилиці, а по деяких церквах (Михайлівці) не вільно навіть говорити проповідей „місцевою" мовою; а тому, що нарід не розуміє „воляпюку", то давай по „католицьки".

Мова цих землічан, чи гутораків (від часто вживаного слова: гуторіц-говорити) дуже подібна до бесіди бачванських українців, що нею писав гарні вірші й оповідання о. д-р Костельник. Бачванські українці, це саме переселенці з тих сторін. На чужому ґрунті вони не підпали денаціоналізації. Український етнограф проф. Гнатюк на підставі студій над цим говором стверджує, що в нім більше українського, ніж словацького елементу. Це саме каже і про т. зв. шаришан, греко-католиків, що живуть трохи дальше на захід, в околицях Пряшева. Буде їх до 30 тисяч.

До характеристики цих „греко-католиків" наведу один цікавий епізод. В часі відомих подій по деяких греко-кат. селах запанував дивний рух і очікування. Часто можна було чути „Будземе в єлном штаоце, будземе українци і будзе нам добже..."

Крім величавого монастиря ОО. Редемптористів є ще в Михайлівцях друга наша станиця: захист для сиріт СС. Служебниць. Простора, одноповерхова будівля, щойно її викінчуювь. Площу під будову та значну суму жертвувала одна бездітна тутешня родина.

НАЧАЛЬНИК ВІЙСЬКОВОГО ПОБОРУ.

Президент Рузвелт іменував начальником бюра побору генерала Алена Гуліона.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(44)

— Навдак... Близько коло Січі вони не люблять харцизити.

— Таж сам бачиш, що харцизять!

— Це якісь шибайголови, Джіґити, мабуть.

— А дідько їх знає, котрі з них джіґити, а котрі простісінькі харцизяки.

— Що воно за джіґити? — спитав Павло.

— Та лицаріж їхні... найкращі комонники й герцьовники.

В цю хвилю татари, що їхали із звязаними руками серед ватаги, озираючись на всі боки та вдивляючись своїми гострими очима в далечину, щось раптом залопотали, звертаючись до козаків, підводилися на стременах і кивали головами, показуючи кудись у степ. Бачучи, що ніхто з козаків не розуміє їх, гукали через голови козацькі до ватага, але той їхав спокійно, не звертаючи на татарське лопотання уваги, хоч сам гостро теж удивлявся в той бік, куди показували татари.

— Що за лиха мати! Чого їм? — запитав у осаула.

Полковник показав рукою праворуч. Всі обернули голови в той бік. Придивившись пильно, загляділи над поверхнею зеленого моря якусь чорну цятку, що плила сюди все збільшуючись і, то виринаючи, то потопаючи, здавалася човником, розгойданим хвилями.

— Ну й очіж у нашого старого! — буркнув напівголосно хтось із братчиків, — і старість їх не бере. Краще за татарина бачить.

— Але що воно за мара мчиться сюди?

— Таж мабуть татарин... Не дарма ці так заметушились та забелькотали.

Павлові все було вдивовижу. Він теж заглядів уже їздця, а щодалі почав розбирати, що це справді татарин, такий самий, як і ці бранці. Але чого йому? Чого він самохіть преться на небезпеку?...

Минуло ще кілька хвиль напруженої уваги. Павло бачив, як його бранці повеселішали й палко щось лопотали поміж себе. Нарешті таємничий вершник наблизився остільки, що всі виразно побачили, хто він. Не доскакавши з добрі гони до козацької ватаги, він раптом осадив коня так, що той диба став і закрутився на місці; далі їздець підніс долоню до чола й став пильно розглядати козаків. Один із бранців не втерпів, випростався на коні й щось на ввесь голос гукнув до їздця. Той почувши це, скинув шапку, настромив на пужално з малахая, підняв у гору й покрутив у повітрі.

Старий ватаг став, а за ним і вся ватага.

— А чекайте, дітки, я дізнаюсь, чого йому треба.

Він відїхав з ватаги набік, зняв шапку й помахав нею, гукнувши щось по татарському. Вершник сіпнув коня за поводдя й за хвилину осадив його перед полковником.

— Чорт, а не їздець! — говорили січовики, любуючи на вид лицаря й його вправність.

Татарин приклав правицю до серця, тоді до чола й низенько вклонився, схилившися зконя, полковникові. Почалася розмова. Козаки не розуміли сливе нічого, зате бранці, напружуючи слухи, ловили кожне слово, виявляючи на плескатих обличчях своїх то радість, то острах, то надію.

Так минуло кілька томливих хвиль. Нарешті полковник обернувся до своєї ватаги й промовив:

— Дак от, панове-браття! Цей бісурменський лицар каже, що їх у степу загін, не менший від нашого, що вони з учорашнього дня пантрують нас, що цієї ночі хотіли напасти на нас, та бті троє дурнів перекапустили їм усю справу. Тепер вони хотять мирно визволити своїх невдах і кажуть обміняти їх на пятьох наших братчиків, що їх загін їхній виловив десь у степу, як ті полювали на звіря. (Д. буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЗАГОВОРИВСЯ.

Зібралося двісті натуралізованих громадян оноді в Ню Йорку на параду своєї льояльности, машерували вулицями, повівали американськими прапорами, слухали патріотичних промов.

Замітну промову виголосив заступник ґубернатора стейту Ню Йорк, бо він закликав слухачів, щоби зприводу критичної хвилі закинули всякі ріжниці чи суперечки між собою. Виходило би, що ріжниця є чимось неамериканським, чи недемократичним, чи непатріотичним.

Не знати, звідки нюйорський віцеґубернатор узяв це розуміння американізму, чи демократії чи патріотизму. Досі так в Америці все бувало, що люди загально майже в ніякій справі одного погляду не мали. Де є свобода думки, там є звичайно принаймні дві думки. Де є дві думки й свобода висказу, там висказується дві думки, чи скільки їх є, і де є свобода організації, там думки зо собою стираються.

КОГО БИТИ?

Заявився недавно румунський диктатор Антонеску проти нелюдських і незаконних поступків супроти людей іншої національности.

Висказав він це словами: „Якийнебудь нелюдський вчинок і законне трактування осіб, одної або багатьох, меншостей, що належать до сусідних країв, створює трудноці й викликує репресії".

Іншими словами: не тільно румунам бити людей, за побиття котрих хтось може побити румунів. Отже людей, за котрими ніхто не вставляється, можна бити до схочу.

КОМУ БОРОНИТИ?

Цього тижня пускає в рух свою роботу ново-зорґанізована антисемітська орґанізація „Католицьке Інформаційне Бюро" в Ню Йорку.

На чолі організації стоїть католицький священник Бонавентура Фицджералд. Каже керівник у своїй заяві: „Ми переконані, що таке товариство, як наше, себто потверджене церковною владою, буде мати уздоровлюючий вплив на поборювання антисемітизму вже через те, що ми говоримо не в власній обороні".

І чи не має слушности?

І НІМЦІ НЕ ВСІ РАЗОМ.

Були недавно донесення про те, що орґанізація американських німців названа йменням Стойбена, збирає гроші на поборювання анґлійської, чи проти-німецької пропаґанди в Америці.

Зараз за кілька днів зявилося донесення в ґазетах, що фундація Карла Шулца виступила публично проти „націстичної брутальности" та заявила, що вона не має найменших звязків з Гітлером.

Як можна догадатися з тих доходжень, американська свобода розділила думки американців німецького роду.

ВСЕ ТАКИ ЄДНОСТИ.

Коло пятьсот учених, фільософів, духовників зібралися оноді в Ню Йорку на три-дневі наради для спроби обєднати думки демократії.

Як видно було з промов, досягнути єдність при демократії незвичайно важко. Все таки учасники не хотіли признати це неможливим. На всякий випадок, вони дивилися на єдність як неминучу умовину її дальшого існування. Як демократія не навчиться поступати згідно й обєднано, вона мусить упасти в боротьбі з тими устроями, що свободи поглядів не признають і силою заставляють людей виступати обєднано.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

„Заповідачеві". — Ви маєте рацію, що переміни в радіових програмах, такі, як поліпшення програми, заведення кращих співацьких чи музичних сил, часописи можуть трактувати як новинки. І маєте рацію, коли кажете, що українські часописи повинні подавати такі події як цікаві новинки для своїх читачів Одначе, до цього треба додати, що всякі радіові програми повинні проголошуватися принаймні час від часу в українських часописах. Це лежить не лише в інтересі української преси, що тепер через війну переживає крізу, але й добре зрозумілім самоінтересі самих українських радіових програм. При взаїмній допомозі ґазет і радіових програм можуть поправитися й ґазети й радіові програми. Само собою розуміється, це відноситься не лише до вашої, але й до кожної української радіової програми.

ПРОЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЯКІВ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — На 51-ій конвенції товариства асекураційних компаній предложив предсідник плян забезпечення американських вояків на випадок війни. Це відмінний плян від того, що існував в Америці в часі світової війни. Теперішний плян полягає в тому, що уряд мав би платити премію за обезпечення з платні, яку дістає вояк у часі війни.

ВТІКАЧ З ДІЯМАНТАМИ ПРИБУВ ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК. — Лейба Аксельрод, жидівський втікач з Бельґії, прибув сюди еспанським кораблем Маркес де Коміляс з діямантами, вартости 338,000 дол. Аксельрод утік з Бельґії, коли німці наступали і мав досить часу, щоб забрати зо собою родинні діяманти Він передав їх до оцінки митним урядовцям у Ню Йорку і має заплатити $38,000 мита. Та він тим не журиться, бо від кількох тижнів діяманти в Америці підскочили дуже значно на ціні. Багато американців інвестують свої капітали в діямантах та інших дорогих каміннях, передбачуючи інфляцію.

ЗАПІДОЗРЕНИЙ.

Поліція допитувала за вибух на Світовій Виставі дня 4. липня 38-літнього Едварда Канджезієра. Каже, що він мав при собі револьвери, набиті кулями зо слізним ґазом.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Театр та Українська Драматична Студія.

Ми є свідками, як наше театральне мистецтво в Америці якщо зовсім не завмерло, то завмирає. Тому треба якось зарадити. Треба завчасу тому запобігти та направити те лихо та недбалість, які закорінились серед нашого суспільства. Ми стоїмо досить погано у всіх ділянках нашого мистецтва. Та коли взяти під увагу театральне мистецтво, так ця ділянка найбільше занедбана в нашій культурі. Тому прийшлося робити перші реалістичні кроки в цілі створення свого театру, який складався6 не із професіоналістів (бо їх майже нема), але з аматорів що ставилися6 совісно до свого театрального завдання, бо це є поважна ділянка мистецтва, яка вимагає дуже серіозного трактування.

В березні 1940 р. був зорґанізований перший український драматичний курс в Ню Йорку, який тривав три місяці. Ціле літа продовжались лекції й проби. Прийшлось доложити немало труду, щоб учасники курсу зробили успіх.

По скінченню курсу зорґанізувався Український Народній Театр і Українська Драматична Студія.

Завданням цеї орґанізації є: положити трівкі основи для українського театрального мистецтва. Тому такі курси будуть продовжуватись далі не тільки в Ню Йорку, але також по інших громадах. В цей спосіб, коли буде більше число активних членів лекше буде поширювати українське мистецтво. Репертуар є уже підібраний на цілий сезон. Тов. „Дністер" та „Жіноча Поміч" вже замовили для себе песи. Решта пєс буде ставлена заходом театру.

Сезон розпічнеться новою песою, яка є основана на творі Ю. Федьковича й є з гуцульського життя. Це „Довбуш", з оріґінальними піснями та музикою, яку написав проф. М. Гайворонський. Вистава відбудеться в неділю 13. жовтня 1940 р., в „Вашинґтон Ірвінґ Гайскул". Та сама вистава відбудеться теж в Нюарку, Джерзі Сити та Філядельфії.

Хочеться вірити, що наше громадянство зрозуміє вагу свого театру, а тим самим і вагу цеї праці.

Михайло Скоробогач.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Збори в справі У. Н. Союзу.

Щоб збільшити в ґромаді зацікавлення нашою найбільшою допомоговою орґанізацією та придбати тій установі нових членів, відбуто в тій справі наради в неділю дня 15. вересня б. р. Наради відбулись в Українськім Народнім Домі, під ч. 214 Фултон вул. В нарадах взяли участь представники таких відділів У. Н. Союзу: 3, 37, 65, 142 і 234. Нарадами проводив гром. Яків Красновський, а секретарювали: Степан Могила і Андрій Смит. Про У. Н. Союз виголосив довший реферат п. В. Загаєвич, орґанізатор Союзу. Фінансову сторону обговорив п. Роман Слободян, голов. фін. секретар-касієр У. Н. Союзу. Є надія, що наради дадуть добрий вислід, та що наша молодь зрозуміє ще краще вагу вдержання і поширення своєї рідної орґанізації.

Андрій Смит.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Приготування до віча.

Нова світова війна, яка розгорілася на европейському континенті відбивається також на Америці. Ми маємо нагоду бачити, як американська публична опінія, при помочи преси, радія і інших середників пропаґанди починає озлоблено повертатись до тих чужинецьких течій, які підкопують Америку зо середини. При тім трапляється таке, що терплять і невинні. Сиплються зо всіх сторін доноси і на тих осіб та орґанізацій, які в засаді не шкодили Америці, але мали певні звязки з колами в старім краю.

До тих останніх належать і наші українські орґанізації, які все стояли на ґрунті всецілої льояльности супроти Америки, але „грішили" хіба тим, що на взір деяких інших народностей бажали помогти своїм братам у старім краю визволитись з ворожого ярма. В нагінці проти тих наших людей і організацій активну участь беруть і деякі наші власні люди.

В тій цілі наша стейтова Орґанізація задумує влаштувати віче і вияснити цю справу якслід. В тій цілі вона хоче створити виконний комітет. Проситься всі наші орґанізації, котрі дістануть ще окремі запрошення в тій справі, конче прислати своїх відпоручників на 28 .вересня ц. р. до Нюарку. Наперед разом обговоримо цю справу якслід, а опісля візьмемось до роботи. Бо в теперішню хвилю, коли зо всіх сторін падають на нас тяжкі і несправедливі обвинувачення, нам годі сидіти зо заложеними руками.

О. Труш,
секр. Ст. Орґ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Побільшення українських Радіо-Програм.

Українськ Щоденна Радіова Передача на стації W.M.B.C. під дирекцією п. М. Шустакевича, розпочинаючи свій девятий рік постійної праці, додала ще одну програму, а саме в понеділок. Від 1. вересня передається тепер що тижня шість програм від неділі до пятниці включно. Недільні програми передаються як і до тепер, від 1:15 до 2:00 години по полудні, а на тижні програми зістали перенесені на ще догідніший час для слухачів і передаються щодня від понеділка до пятниці в годині 4:30 до 5:00 вечером. На недільних програмах виступають постійно струнний концертовий ансабль, дівочий терцет, місцеві сольові сили, як рівнож час від часу українські місцеві хори. На тижні передається вибрана українська й міжнародня рекордова концертова й популярна музика, співи, радіо вісти. Тепер, на осінний та зимовий сезон, спів-директорка передачі, п-ні Ю. Шустакевич, приготовляє для передачі кілька гарних українських повістей.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Орґанізаційні збори.

В неділю, 22. вересня ц. р., відбулись у Бейон орґанізаційні збори відділів У. Н. Союзу. Були заступлені відділи 213 і 281. Тільки з якихось причин не було членів з 380 відділу, у якім є сама молодь. Зборами проводив предсідник відділу 213, Юрій Бойко, він попросив до слова орґанізатора У. Н. Союзу В. Загаєвича.

Орґанізатор В. Загаєвич у своїй двогодинній промові переконливо виказав, що таки для нас і наших дітей У. Н. Союз у порівнанні з іншими асекураційними компаніями, є найліпший і найпожиточніший під кожним оглядом.

Опісля В. Загаєвич переповів докладно ті всі привілеї, які молодь може набути в Союзі. Говорив про „Юкреніен Віклі", поміч молодечим відділам, поміч студентам, поміч молодим спортовим дружинам, та поміч всякій зорґанізованій активності Союзової молоді.

Такі привілеї, які дає У. Н. Союз нашій молоді, не дасть їй ніяка асекураційна компанія.

По тім слідкували ріжні запити, на котрі відповідав бесідник вдоволяючо.

Багато з приявних обіцяли вписати своїх дітей. Але першим членом, який зараз по зборах таки записав своїх повнолітніх дітей, є Степан Готра. Він кличе усіх тих, що вже зголосились, щоби пішли його слідом. Збори закінчено тим, що урядники з кожного заступленого на зборах відділу прирекли, що вони доложать усіх старань, щоб придбати ще відповідне число членів. В тій цілі назначили ще одні збори на 6-го, або на 13. жовтня.

Василь Савран,
секретар зборів.

ЗМІНА ЛІТНЬОГО ЧАСУ НА ЗВИЧАЙНИЙ

У неділю 29. вересня в годині 2 рано зміняють літній час на звичайний у тих містах та стейтах, де такий час заведено дня 28. квітня. У східніх стейтах числення часу буде зрівнане з численням часу на залізницях. Хатні й прилюдні годинники будуть завернені одну годину взад.

КОНВЕНЦІЯ БАНКИРІВ ПЕРЕДБАЧАЄ ВЕЛИКИЙ БИЗНЕС

АТЛЕНТИК СИТІ.—На 66-ій конвенції Товариства Американських Банкирів висловили свої погляди про недалекий цереворот у бизнесі провідні управителі та директори банків. Їх думки зясовуються так: Найвища активність у промислових підприємствах в цілій історії Злучених Держав; найвищі платні від 1929 р.; цвитучий стан підприємств забезпечений на кілька літ. Таку думку приняли 4,000 делегатів, що прибули сюди на конвенцію.

КОНФЛІКТ ПОЛАГОДЖЕНИЙ.

ВІШІ. — Так глядить французький уряд на те, що британці відступили від французько-африканської пристані Дакар. Французи певні, що це сталося наслідком французької побіди, але не хочуть справи замотувати і витягати з цього дальші консеквенції, якщо Англія не буде знову зачіпати Франції, ни її кольоній.

БІЛЬШЕ ЛІТАКІВ.

Летунська фабрика, що продукує британську „тайну зброю", себто літаки марки „Діфайент", дістала від уряду телеграму, щоб негайно приспішити продукцію і доставляти більшу скількість того роду літаків, що виказують великі успіхи в боротьбі з німецькими літаками.

ТАРЗАН, ч. 115. Просто в яму.

Саме тоді, як Тото пробував спасти Тарзана, оба вони попадали в слоневу яму, що її викопав Говко.

Але важке тіло Тота притолочило малпо-чоловіка на самому споді вузької ями.

Говко й пірати з нетрів вибігли зо своїх криївок, щоб кинутися на свої жертви.

„Ми не потребуємо більше Тарзана", — замітив Залім, „І як довго він живе, так довго він для нас небезпечний. Радше вбиймо його!"